

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Грохольський Володимир Людвігович

УДК 342.97: 351.749 (477) (043.3)

**УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ
СПЕЦІАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ
ПО БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ
ЗЛОЧИННІСТЮ**

Спеціальність 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2004

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті внутрішніх справ, МВС України

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор,
академік Академії правових наук України,
Бандурка Олександр Маркович
Верховна Рада України, народний депутат.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Калюжний Ростислав Андрійович,
Національна академія внутрішніх справ України, начальник кафедри теорії держави і права;

доктор юридичних наук, доцент
Гарашук Володимир Миколайович
Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого, професор кафедри адміністративного права;

доктор юридичних наук, доцент
Матюхіна Наталія Петрівна
Національний університет внутрішніх справ, професор кафедри управління в ОВС.

Провідна установа: Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, кафедра адміністративного та підприємницького права, Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Захист відбудеться „21” жовтня 2004 року о 10.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 Національного університету внутрішніх справ (61080, м. Харків, пр.50-річчя СРСР, 27).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Національного університету внутрішніх справ (61080, м. Харків, пр.50-річчя СРСР, 27).

Автореферат розіслано „20” вересня 2004 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Каткова Т. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Організована злочинність – це найскладніше і найнебезпечніше антисуспільне явище, що не має державних кордонів і масштаби якого у сучасних умовах розвитку України становлять реальну загрозу державі і суспільству. Характерними її рисами є: вторгнення в економіку держави і перетворення її на тіньову економіку; поширення контролю організованих злочинних угруповань і організацій над діяльністю банків і фінансово-кредитних систем, інвестиційними надходженнями, приватизаційними процесами; втручання у митну справу; пристосування і втручання в розвиток ринкових відносин; блокування ефективних процесів реформ; встановлення контролю над прибутковими видами злочинної діяльності (наркобізнес, проституція, азартні ігри, нелегальна торгівля зброєю, контрабанда, незаконна міграція і торгівля людьми, трансплантація людських органів та ін.); проникнення в органи державної влади та правоохоронні органи; зрощення з міжнародною злочинністю тощо. Так тільки протягом 2003 р. виявлено 634 організовані злочинні групи і злочинні організації, серед яких: загальнокримінальної спрямованості – 450; економічної спрямованості – 184; з корумпованими зв'язками – 26; з міжнародними зв'язками – 32; у сфері зовнішньоекономічної діяльності – 12; у фінансово-кредитній системі – 42; у сфері приватизації – 5; у паливно-енергетичному комплексі – 25; в АПК – 23; у металургійній промисловості – 12. Цими групами вчинено 6159 злочинів, із них: загальнокримінальної спрямованості – 4628; економічної спрямованості – 1531. Серед виявлених злочинів – 4792 тяжких та особливо тяжких.

Поширення і активізація організованої злочинності створили ситуацію, яка потребує невідкладних організаційно-правових заходів, реформування галузевого управління, прийняття інших дієвих заходів щодо її подолання. Спроби звести радикальні перемини в діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю (БОЗ) до вирішення дрібних, другорядних питань, необхідних результатів не принесуть. У зв'язку з цим необхідна науково обгрунтована концепція глобальних змін в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, приведення цієї діяльності у відповідність із новими умовами і завданнями сучасного етапу розвитку суспільства. Зміна існуючих і побудова нових структур без наукового дослідження неможлива: спеціальні підрозділи БОЗ повинні розвиватися тільки на науковій основі. Сьогодні загальна теорія управління, юридичні науки, що вивчають протидію організованій злочинності, практика накопичили значний обсяг інформації, яку можна використовувати під час розробки складних, специфічних проблем управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, поставити і вирішити питання, які в сукупності можуть скласти новий перспективний напрямок у науці управління.

Окремим аспектам зазначеної проблеми вже було присвячено наукові праці вчених України та інших держав СНД: В.Б. Авер'янова, М.І. Ануфрієва, Г.В. Атаманчука, Л.В. Багрій-Шахматова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, Г.М. Бирюкова, В.Т. Білоуса, А.С. Васильєва, А.Н. Волобуєва, В.М. Гаращука, В.О. Глушкова, І.П. Голосніченка, О.І. Гурова, Є.В. Додіна, Е.О. Дідоренка, Л.І. Дол-

гової, О.Ф. Долженкова, О.О. Дульського, Г.Г. Зуйкова, Р.А. Калюжного, В.Є. Караханова, С.В. Ківалова, Л.В. Коваля, І.П. Козаченка, А.Т. Комзюка, Я.Ю. Кондратьєва, А.П. Коренєва, М.В. Корнієнка, Ю.Ф. Кравченка, В.В. Крутова, Є.Б. Кубка, В.К. Лисиченка, О.М. Литвака, С.С. Лукаша, Н.П. Матюхіної, Н.Р. Нижник, В.С. Овчинського, С.С. Овчинського, В.С. Основіна, О.І. Остапенка, В.П. Петкова, В.М. Плішкіна, О.П. Рябченко, В.М. Самсонова, І.В. Сервецького, Л.А. Сидорчука, В.Ф. Сіренка, О.П. Снігерьова, О.Г. Фролової, В.В. Цветкова, В.К. Шкарупи та багатьох інших, але цих досліджень боротьби з організованою злочинністю недостатньо, оскільки згадані автори досліджували окремі проблеми державного, в тому числі відомчого управління, кримінально-правові, кримінологічні, психологічні, оперативно-розшукові та інші галузево значущі аспекти. Проблеми ж управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ комплексно не досліджувалися.

Враховуючи значущість діяльності спеціальних підрозділів БОЗ, Президентом України в Указі від 6 лютого 2003 р. № 84 “Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією” висунуто завдання докорінного підвищення їх діяльності, що передбачає пошук найбільш ефективного управління ними. Це актуалізує необхідність систематизації знань про управління спеціальними підрозділами БОЗ.

Отже, актуальність дослідження викликана необхідністю вдосконалення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ і у підсумку – покращання боротьби з організованою злочинністю.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Проблематика дисертаційного дослідження має безпосереднє відношення до Концепції розвитку системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1996 р. № 456; узгоджується з Концепцією боротьби з корупцією на 1998-2005 роки, затвердженою Указом Президента України від 24 квітня 1998 р. № 367; Комплексною програмою профілактики злочинності на 2001-2005 роки, затвердженою Указом Президента України від 25 грудня 2000 р. № 1376; Указом Президента України від 6 лютого 2003 р. № 84 “Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією”; Указом Президента України від 18 лютого 2002 р. № 143 “Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян”; п.6 роз. 4 Тематики пріоритетних напрямків дисертаційних досліджень на період 2002-2005 роки, затвердженої наказом МВС України № 635 від 30 червня 2002 р.; планами науково-дослідної роботи Національного університету внутрішніх справ і Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ на 2001-2005 роки.

Мета і задачі дослідження. Основною метою дисертаційного дослідження є визначення сутності та системи управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України, розроблення пропозицій і рекомендацій щодо його вдосконалення, а також впровадження наукових здобутків у практику їх діяльності.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- здійснити системно-структурний аналіз сучасного стану управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ і розкрити його принципи, функції, форми та методи;
- визначити і розкрити функціональну структуру управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ;
- розглянути організаційну структуру спеціальних підрозділів БОЗ та подати пропозиції щодо її оптимізації;
- здійснити аналіз форм і методів роботи з персоналом у спеціальних підрозділах БОЗ і подати пропозиції щодо активізації людського фактора;
- проаналізувати порядок підбору, навчання, розстановки персоналу в спеціальних підрозділах БОЗ і визначити шляхи їх удосконалення;
- визначити стан та рівень нормативно-правового забезпечення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ та подати пропозиції щодо його вдосконалення;
- розкрити зміст і значущість правотворчої, правозастосовчої і правоохоронної діяльності в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ та подати пропозиції по її удосконаленню;
- визначити правовий статус суб'єктів управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ;
- сформулювати пропозиції щодо використання зарубіжного досвіду організаційно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю та управління підрозділами, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю;
- визначити систему нормативно-правового забезпечення міжнародного співробітництва спеціальних підрозділів БОЗ.

Об'єкт дослідження становлять суспільні відносини у сфері управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України.

Предметом дослідження є організаційно-правові аспекти управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувався загальний діалектичний метод наукового пізнання дійсності, спеціальні теоретичні та емпіричні методи дослідження.

Історично-правовий метод дозволив показати розвиток і становлення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ (підрозділ 1.6), витоки і розвиток нормативно-правових актів, які регулюють управління цими підрозділами (розділ 4); порівняльно-правовий метод застосовувався в процесі порівняння нормативно-правових актів і практики їх використання в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, що дозволило внести пропозиції з удосконалення нормативно-правової бази (розділ 4); системно-структурний метод застосовувався при дослідженні принципів, функцій, форм і методів управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, їх функціональної і організаційної структур (підрозділи 1.1-1.5; 2.1-2.6; 3.1-3.4), а логіко-семантичний метод дозволив поглибити їх понятійний апарат. Для визначення штатної чисельності персоналу спеціальних підрозділів БОЗ використовувався

дослідно-статистичний і розрахунково-аналітичний метод (підрозділ 3.2). При вирішенні інших завдань дослідження застосовувалися соціологічні методи: спостереження, анкетування (опитування), аналіз документів. Узагальнено практику діяльності спеціальних підрозділах БОЗ МВС України.

Для вирішення поставлених у дисертації проблем широко використовувалися положення Конституції України, законодавчі акти, укази і розпорядження Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, постанови Пленуму Верховного Суду України, відомчі нормативні акти, міжнародно-правові документи з питань боротьби з організованою злочинністю, філософська, соціологічна та інша література.

За темою дослідження використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних, зокрема, російських авторів, а також особистий досвід роботи автора в спеціальних підрозділах БОЗ, матеріали з питань організації боротьби з організованою злочинністю в США, зібрані під час службового відрядження в порядку обміну досвідом роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в даному дисертаційному дослідженні вперше в Україні проведено комплексне, системне дослідження управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України. На підставі проведеного дослідження запропоновано рішення, які спрямовані на вдосконалення управління діяльністю цих підрозділів. Сукупність положень, висновків і рекомендацій, які містить дисертаційне дослідження, створює новий напрямок у теорії управління, цілісне, самостійне і перспективне дослідження однієї із систем управління, що має важливе соціальне значення. До найбільше вагомих і значущих результатів дослідження, які характеризують особистий внесок автора в розробку зазначеної проблеми, належать такі:

- уперше обґрунтовано низку положень і висновків, які дають підстави розглядати управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України як самостійну, таку що має свою специфіку, систему;
- визначено управлінські структури спеціальних підрозділів БОЗ, їх роль та місце в системі МВС України; подальшого розвитку набуло визначення їх завдань, функцій, компетенції і повноважень;
- уперше визначено і розкрито зміст функціональної структури управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України, специфіку основних функцій галузевого управління, обґрунтовано порядок і методику їх здійснення, нормативно-правове регулювання;
- сформульовано пропозиції щодо подальшого вдосконалення організаційної структури спеціальних підрозділів БОЗ МВС України;
- уперше визначено роль, місце і значення роботи з персоналом у спеціальних підрозділах БОЗ і запропоновано заходи щодо підбору, навчання, розстановки персоналу, визначення їх штатної чисельності, ряд інших заходів, які можуть забезпечити системність роботи з персоналом;
- набули подальший розвиток напрямки підвищення ефективності діяльності спеціальних підрозділів БОЗ, серед яких основне місце відводиться розробленню і впровадженню цілеспрямованих за-

ходів щодо наукової організації управління і праці;

- набула подальший розвиток система нормативно-правового забезпечення діяльності спеціальних підрозділів БОЗ і внесено ряд пропозицій щодо вдосконалення державного та відомчого регулювання їх діяльності;

- з нових позицій визначено і розкрито правотворчу, правозастосовчу і правоохоронну діяльність в управлінні спеціальними підрозділами БОЗ;

- удосконалено визначення правового статусу суб'єктів управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ;

- отримало подальший розвиток організаційно-правове забезпечення міжнародного співробітництва спеціальних підрозділів БОЗ;

- визначено і обґрунтовано ряд рекомендацій правового і організаційного характеру, спрямовані на вдосконалення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ.

Практичне значення одержаних результатів. У дисертації обґрунтовано науково-практичну концепцію управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України, яка має важливе значення як для подальшого розвитку теорії, так і для вдосконалення практичної діяльності цих підрозділів. Практичне значення роботи визначається вираженням прикладним аспектом, який полягає в наявності рекомендацій, спрямованих на підвищення рівня управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, і, як наслідок, оптимізацію вирішення завдань, що стоять перед ними. Сформульовані висновки і пропозиції дозволили виявити ті джерела вдосконалення управління, які до цього використовувалися не в повній мірі, забезпечити усунення в них вузьких місць, виявити фактори, на основі яких слід виробити заходи щодо підвищення ефективності управлінських рішень і діяльності спеціальних підрозділів БОЗ.

Напрацьовані в процесі дисертаційного дослідження матеріали використані при: підготовці проекту нового Кримінально-процесуального кодексу України; внесенні змін і доповнень до Законів України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про боротьбу з корупцією” та “Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом”; систематизації нормативних актів МВС України та виданні замість дрібних, іноді суперечливих нормативних актів комплексних; підготовці нового Положення про ГУБОЗ МВС України та розробленні Типового положення про спеціальні підрозділи БОЗ; внесенні змін до організаційної структури ГУБОЗ МВС України; виробленні критеріїв оцінки діяльності спеціальних підрозділів БОЗ; підготовці Програми вдосконалення оперативно-службової діяльності УБОЗ УМВС України в Одеській області по боротьбі з організованою злочинністю і корупцією; підготовці загальних та спеціальних планів ГУБОЗ МВС України, УБОЗ УМВС України в Одеській області, ВБОЗ УМВС України на Одеській залізниці; підготовці навчальних програм, лекцій та інших навчально-методичних матеріалів Національного університету внутрішніх справ і Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ із курсів “Управління в органах

внутрішніх справ”, “Оперативно-розшукова діяльність ОВС”, “Взаємодія органів внутрішніх справ з органами державного управління і населенням”, “Організація розкриття і розслідування злочинів на транспорті”, “Пріоритетні напрямки діяльності кримінальної міліції ОВС на транспорті”, “Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності на транспорті”, “Організація оперативно-розшукової діяльності на пріоритетних напрямках боротьби зі злочинністю”, “Проблеми боротьби з корупцією та організованою злочинністю”. Достовірність використання наукових розробок підтверджується актами впровадження.

Наукове і практичне значення роботи полягає також і в тому, що теоретичні положення і практичні рекомендації, які знайшли своє відображення в дисертації, можуть і в подальшому використовуватися: у наукових розробках, спрямованих на вдосконалення управління у сфері боротьби з організованою злочинністю; удосконаленні нормативно-правової бази, що регламентує діяльність у сфері боротьби з організованою злочинністю; оптимізації управлінської практики і організаційної структури спеціальних підрозділів БОЗ МВС України; підготовці підручників, навчально-методичних посібників та інших навчально-методичних матеріалів для навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій уперше у вітчизняній юридичній науці обґрунтовано низку положень і висновків, що дають підстави розглядати управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України як самостійну, таку що має свою специфіку, систему.

Окремі положення дисертації викладені у колективних виданнях: монографії “Організаційно-правові засади боротьби з крадіжками вантажів на об’єктах залізничного транспорту” загальним обсягом 7,7 друкованих аркушів (особистий внесок здобувача - 30 %); гл. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення: науково-практичний коментар, обсягом 5,2 друкованих аркушів (особистий внесок здобувача – 50 %); навчальному посібнику “Тактика і методика затримання правопорушників на об’єктах залізничного транспорту” обсягом 2,2 друкованих аркушів (особистий внесок здобувача - 50 %); в науковій статті “Дотримання законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності” обсягом 0,33 друкованих аркушів (особистий внесок здобувача – 80 %); у двох наукових доповідях: “Підбір та підготовка фахівців для оперативних підрозділів ОВС” обсягом 0,2 друкованих аркушів (особистий внесок здобувача – 90 %) та “Доктринальні засади щодо Концепції реформування адміністративного права” обсягом 0,2 друкованих аркушів (особистий внесок здобувача – 40 %). Ідеї та розробки співавторів у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження оприлюднено в доповідях дисертанта, які отримали підтримку і опубліковані в матеріалах міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій, семінарів тощо, зокрема: “Конституція України – основа модернізації держави та суспільства” (Харків, 2001); “Боротьба з наркобізне-

сом: проблеми та шляхи їх вирішення” (Одеса, 2002); “Актуальні проблеми підготовки кадрів і роботи з персоналом оперативних служб міліції” (Київ, 2003); “Захист соціальних прав людини і громадянина в Україні: проблеми юридичного забезпечення” (Київ, 2003); “Українське адміністративне право: стан і перспективи реформування” (Одеса, 2003); “Корупція в економіці: регіональні та галузеві тенденції, проблеми протидії” (Одеса, 2003); “Проблеми взаємодії територіальних і транспортних органів внутрішніх справ у попередженні та розкритті злочинів” (Львів, 2003); “Протидія відмиванню “брудних” коштів та фінансуванню тероризму: громадська підтримка та контроль” (Київ, 2003); “Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю і контрабандою” (Київ, 2003); “Актуальні проблеми розбудови кримінально-процесуального судочинства в Україні” (Херсон, 2003); “Криміногенна ситуація на півдні України: особливості та проблеми стримання” (Одеса, 2003); “Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті” (Одеса, 2003); “Проблеми підвищення ефективності протидії нелегальному обігу наркотичних та психотропних речовин: вітчизняний та міжнародний досвід” (Дніпропетровськ, 2003); “Впровадження новітнього законодавства та нових форм роботи в практичну діяльність правоохоронних органів” (Харків, 2003); “Співробітництво держави та громадськості з питань протидії торгівлі людьми” (Харків, 2004); “Участь громадськості в охороні громадського порядку” (Одеса, 2003); на щорічних науково-методичних конференціях, засіданнях вченої ради, кафедр спеціальних дисциплін Національного університету внутрішніх справ та Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ (2001-2004 рр.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано дві монографії, один навчальний посібник, одна глава та одна стаття у двох наукових виданнях, 30 наукових статей у фахових виданнях та 8 доповідей (виступів) у матеріалах міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, які включають 20 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 425 сторінок, з них список використаних джерел, який містить 371 найменування, займає 34 сторінки, додатки – 18 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Розділ 1 “Загальнотеоретичні засади управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю” складається з шести підрозділів, у яких досліджено питання щодо змісту, принципів, функцій, форм, методів, розвитку та наукової розробки управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ.

У підрозділі 1.1. “Зміст управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю” наголошується, що будь-яка спільна діяльність людей – виробництво, боротьба зі злочинністю, особливо з організованою – викликає необхідність погодження, координації, упорядкування

і цілеспрямованості індивідуальних та групових зусиль і волі, тобто відповідного управління, яке повинно ґрунтуватись на наукових дослідженнях, узагальненні практичного досвіду здійснення управлінської діяльності. Автор зазначає, що управління має історичний, політичний і правовий аспекти. Але серед усіх аспектів управління правові мають перевагу, тому що їх незнання (або ігнорування) нівелює дію управлінських рішень, самого процесу управління.

Зазначається, що управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ нерозривно пов'язується з державним управлінням, яке є основним, фундаментальним для галузевого управління.

Аналізуючи галузеве управління, автор звертає увагу на те, що управління в будь-якій системі складається з трьох компонентів: механізму управління, структури управління і процесу управління. Оскільки спеціальні підрозділи БОЗ – це система, що функціонує у певному середовищі і складається з ланок, між якими існують внутрішні зв'язки, це свідчить про наявність у ній декількох рівнів, які перебувають в ієрархічних зв'язках і відображають підпорядкування нижчих рівнів вищим.

Підкреслюється, що успішне управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ полягає у чітко визначеній структурі суб'єкта і об'єкта управління, які автор поділяє на три рівні.

Верхнім рівнем у системі спеціальних підрозділів БОЗ є ГУБОЗ МВС України, що здійснює управління нижчими підрозділами, координацію їхньої діяльності, контроль за нею та ін. Основне призначення ГУБОЗ – організація діяльності всіх ланок системи.

Середньою ланкою управління є УБОЗ ГУМВС, УМВС і ВБОЗ УМВСТ, основними завданнями яких є: планування й організація роботи на місцях; контроль за діяльністю низових підрозділів, надання їм допомоги; забезпечення взаємодії з різними службами і підрозділами ОВС, іншими правоохоронними і контролюючими органами, середовищем функціонування; впровадження в практику наукових рекомендацій; вивчення і впровадження передового досвіду; навчання працівників; вирішення кадрових питань та ін.

Низовим рівнем у системі спеціальних підрозділів БОЗ є відділи (відділення) у визначених містах та регіонах. Функцію управління виконують керівники цих підрозділів.

Наголошується, що спеціальні підрозділи БОЗ – самостійне структурне формування, що представляє складну, широко розгалужену, і в той же час єдину і цілісну систему, яка має специфічне призначення, порядок функціонування і потребує більш якісного управління.

У підрозділі 1.2. *“Принципи управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* розглянуто їх сутність, систему, зроблено визначення і класифікацію принципів управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ.

Автор звертає увагу на те, що в системі принципів соціального управління виділяються загальні принципи управління, які мають загальний характер і реалізуються в соціальному управлінні незалежно від рівня і специфіки сфери управління. Важливе значення цих принципів полягає в тому, що вони є основоположними правилами управління для всіх видів, сфер і систем управління. Але наявність

загальних для всіх сфер і систем соціальної діяльності принципів управління не виключає те, що окремим із них притаманні свої принципи, характерні для даного управління.

Виходячи з цього, автор визначає систему принципів управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, класифікувавши їх на загальні, спеціальні і правові.

До загальних віднесено: об'єктивність, конкретність, ефективність, поєднання централізації і децентралізації управління, законність і дисципліна.

До спеціальних принципів, перш за все, зараховано: підбір і розстановку персоналу, поєднання гласних і негласних заходів, наступальність.

Серед правових принципів, автор виділяє: верховенство права і взаємодію різних гілок державної влади.

Робиться висновок, що принципи управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ – це система однаково значимих основних положень, які визначають вимоги до управління, відповідають закономірностям розвитку суспільства, закріплені в нормативно-правових актах і відповідають меті системи управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ.

У підрозділі 1.3. *“Функції управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* визначається зміст функцій управління і підкреслюється, що функції управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ – це найбільш стійка та постійна категорія, яка, як правило, закріплюється в нормативних актах. У функціях проявляються як цілі, так і завдання управління. Через них здійснюється вплив на об'єкт управління.

Автор наголошує, що дати вичерпний перелік функцій управління дуже важко. З одного боку, це загальні для всіх систем “наскрізні” функції, з іншого – конкретні, які застосовуються до окремих систем управління. Тому перелік функцій, які визначаються науковцями, є несподіваний і суперечливий. Окремі з них збігаються чи несуттєво розходяться.

Оцінивши різні погляди науковців і проаналізувавши результати анкетування керівників різних рівнів спеціальних підрозділів БОЗ, автор виділяє в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ такі функції: 1) інформаційно-аналітична; 2) планування; 3) організаційна; 4) взаємодія і координація; 5) контроль. Ці функції взаємозалежні, але різні за змістом. Вони виконуються керівниками всіх ланок спеціальних підрозділів БОЗ.

У підрозділі 1.4. *“Форми управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* розглядається поняття форм управління, аналізуються та визначаються їх види.

Узагальнивши різні погляди щодо визначення поняття форм управління, автор поділяє їх на дві групи. До першої відносить погляди, які під формами управління взагалі розуміють зовнішній вигляд управлінських дій. До другої, більш численної групи, – погляди, які форми управлінської діяльності визначають як зовнішнє вираження однорідних дій. При цьому в обох випадках форми управлінської діяльності пов'язані зі здійсненням дій: управлінських або конкретних однорідних. Але, на думку ав-

тора, не всі конкретні однорідні дії можна вважати управлінськими. Автор підтримує позиції тих науковців, які розуміють конкретно однорідні дії як такі, що мають управлінський характер та спрямовані на реалізацію своїх повноважень у сфері управління. Робиться висновок, що форми управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ – це зовнішнє вираження конкретних однорідних дій органів та їхніх структурних підрозділів, які мають управлінський характер та здійснюються в межах наданої компетенції з метою реалізації функцій управління.

Наголошується, що форми управління поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні використовуються для вирішення організаційно-структурних і штатних питань, налагодження діловодства, керівництва співробітниками, структурними підрозділами всередині самого підрозділу та управління підрозділами нижчого рівня. Зовнішні спрямовані на взаємодію з оточуючим середовищем, з метою забезпечення виконання покладених на спеціальні підрозділи БОЗ завдань і функцій.

До форм управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ автор зараховує: а) видання нормативно-правових актів управління (правотворча діяльність); б) правозастосовча діяльність; в) укладення адміністративних договорів; г) організаційні дії; д) матеріально-технічне забезпечення.

Приймаючи до уваги, що серед науковців не існує єдиного погляду щодо правового характеру форм управління, і вони поділяють їх на правові і неправові, автором доводиться, що всі форми управління – в певному розумінні є правовими, які мають відповідну юридичну базу, ґрунтуються на правових актах та приписах, без яких не можуть виникати, функціонувати та застосовуватися на практиці. Правове начало так чи інакше є в будь-якій із названих форм.

У підрозділі 1.5. *“Методи управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* підкреслюється, що у науковій літературі автори по-різному визначають методи управління. Одні вважають, що методи управління представляють собою систему засобів та прийомів, за допомогою яких реалізуються цілі, завдання та функції управління. Інші – методи управління тлумачать як способи здійснення організуючого впливу у стосунках між суб'єктами і об'єктами управління.

Узагальнивши різні погляди науковців, автор в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ виділяє методи організації і методи діяльності суб'єктів управління.

Зазначається, що методи організації в нормативно-правових актах детально не врегульовані, а в більшості випадків базуються на практичних навичках, досвіді суб'єкта управління. Серед значної кількості організаційних методів автор виділяє методи: розпоряджень, координації, узгодженості, інспектування та інструктування.

Методи діяльності автор поділяє на загальні (застосовуються при використанні всіх або основних функцій управління) і спеціальні (застосовуються при здійсненні окремих функцій). Загальні методи – це насамперед переконання і примус, які відбиваються через компетенцію та повноваження суб'єктів

управління, підкреслюють їх владність. До загальних методів управлінської діяльності автор також зараховує методи регулювання, загального керівництва та безпосереднього управління.

Спеціальні методи управління – це методи виконання окремих функцій управління. До них автор зараховує: узагальнення та розповсюдження передового досвіду боротьби з організованою злочинністю; надання практичної допомоги і т. ін. Наголошується, що при класифікації спеціальних методів управління за ознакою виконання окремих функцій управління, методів може бути стільки, скільки функцій.

З точки зору організації управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ автор виділяє одноосібний метод, колегіальний, колективний і комбінований.

У підрозділі 1.6. *“Розвиток та наукова розробка управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* зазначається, що організована злочинність у колишньому СРСР вперше стала предметом спеціального кримінологічного дослідження тільки на початку 1980-х років. Але, незважаючи на визнання кримінологами організованої злочинності, у чинному на той час законодавстві це ніяк не визначалося.

При першій же спробі налагодження системи реагування на прояви організованої злочинності в 1985 р. була звернута увага на необхідність централізованого контролю за виявленням злочинних груп і їх оперативної перевірки. Такий контроль покладался на Головне управління карного розшуку МВС СРСР і його підрозділи в МВС союзних республік, ГУВС, УВС, у структурі яких було створено спеціалізовані підрозділи (6-ті відділи).

На той час ще не було реальної оцінки і уявлення про масштаби й наслідки організованої злочинності, тому вирішення цієї проблеми обмежувалося тільки заходами боротьби із загальною злочинністю по лінії карного розшуку.

До кінця 1989 р., коли досить чітко проявилися особливості організованої злочинності, стала очевидною необхідність створення самостійних спеціальних підрозділів БОЗ, і вони були створені у вигляді самостійного 6-го управління МВС СРСР. В МВС України теж було створено самостійне 6-е управління, в ГУВС, УВС областей – відділи, які продовжували залишатися в структурі Управлінь карного розшуку.

Подальший розвиток спеціальних підрозділів БОЗ пов'язано з розпадом СРСР, утворенням України як самостійної держави.

Підкреслюється, що виходячи з підвищеної небезпеки та активного розвитку організованої злочинності, і необхідності стрімкого нарощування сил, які можуть їй реально протистояти, спеціальні підрозділи БОЗ докорінно були реорганізовані в штатному, структурному плані і чисельно збільшені. У структурі МВС України було створено ГУБОЗ та його самостійні управління, відділи, відділення в областях, визначених містах, на транспортних (залізничних) магістралях.

Автором робиться висновок, що період становлення і розвитку спеціальних підрозділів БОЗ ще не пройшов. Їх функціональна і організаційна структури поки що недосконалі і потребують подальшого розвитку. Потребує вдосконалення робота з персоналом та нормативно-правове забезпечення їх діяльності. Проблеми управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ комплексно не розглядалися.

Розділ 2 “Функціональна структура управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю” складається з шести підрозділів, у яких зроблено аналіз змісту і специфіки функцій галузевого управління, визначені засоби, за допомогою яких можна збільшити коефіцієнт корисності системи.

У підрозділі 2.1. “Інформаційно-аналітична робота в діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю” розглядається значення, зміст, процес і методика здійснення цієї функції управління.

Автор зазначає, що успішне управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ повинне ґрунтуватися на глибокому і всебічному аналізі, який забезпечує: вивчення причин і умов, що сприяють проявам організованої злочинності; одержання й аналіз відомостей про процеси і тенденції, що відбуваються в злочинному середовищі; організацію системи інформаційного обміну з іншими службами, підрозділами ОВС, іншими правоохоронними і контролюючими органами, здійснення спільних заходів щодо боротьби з організованою злочинністю; виявлення й оцінку проблем, що виникають у практичній діяльності; визначення напрямків управлінської діяльності; вироблення оптимальних варіантів управлінських рішень з окремих проблем і вироблення заходів щодо їх вирішення; передбачення кінцевих результатів намічуваних заходів; виявлення і вивчення стійких тенденцій діяльності підрозділу і факторів, що впливають на них; зводить до мінімуму вирішення проблем на основі “інтуїції” і “здорового глузду”; визначає напрямки розвитку спеціальних підрозділів БОЗ, їх чисельність і структуру.

Наголошується, що одною з умов прийняття оптимальних управлінських рішень є забезпеченість суб’єктів управління необхідною інформацією. Інакше можна прийняти дефектне (хибне) рішення. До того ж, поставлені завдання будуть вирішуватися іншим шляхом, з надмірною витратою сил і засобів, більшою витратою часу і ресурсів.

Аналітичну роботу автор поділяє на шість етапів: теоретичний, підготовчий, збір матеріалів, обробка матеріалів, аналіз отриманих даних, написання підсумкового документа. Для здійснення аналізу спеціальні підрозділи БОЗ повинні використовувати різні джерела інформації: гласні і негласні; інформацію інших служб, підрозділів ОВС, інших правоохоронних і контролюючих органів.

Автор звертає увагу на те, що інформаційно-аналітична робота в спеціальних підрозділах БОЗ не має комплексного характеру. Що не дає повного і об’єктивного уявлення про стан організованої злочинності та заходи, котрі необхідно вжити. Автор пропонує дану функцію управління урегулювати відомчим нормативним актом.

Робиться висновок, що наскільки буде якісним аналіз, настільки і будуть правильними управлінські рішення щодо управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ.

У підрозділі 2.2. *“Організація планування в спеціальних підрозділах по боротьбі з організованою злочинністю”* зазначається, що залежно від проблем, які потребують вирішення, та мети, що має бути досягнутою, у практиці спеціальних підрозділів БОЗ застосовується стратегічне (перспективне), організаційно-тактичне та організаційно-оперативне планування. За значенням і складом виконавців плани поділяють на загальні (поточні), спеціальні та особисті.

До одного із сучасних методів планування автор зараховує програмно-цільовий, який відрізняється більш твердою орієнтацією на кінцевий результат функціонування всіх компонентів управління. При цьому зазначається, що висунуті цілі повинні бути: реальними і досяжними; науково обґрунтованими; значимими і конкретними. Комплексний характер управлінських завдань повинен передбачати і програмно-цільовий підхід до видання нормативно-правових актів. Реалізацію цільових програм необхідно здійснювати через план, який має враховувати сформовану ситуацію, наявні сили і засоби; бути конкретним; всебічним; містити актуальні і реальні заходи; дотримуватися наступальності у запланованих заходах; відрізнятися стабільністю.

Автор виділяє ряд типових недоліків у плануванні спеціальних підрозділів БОЗ: 1) плани не завжди відображають ті актуальні проблеми, що постають перед підрозділом; 2) окремі заходи, що вимагають узгодження з іншими правоохоронними і контролюючими органами чи підрозділами, нерідко включаються в плани формально, без узгодження з ними; 3) у плани через ігнорування даних аналізу включаються загальні положення, узяті з програмних документів, директив і наказів МВС України; 4) у планах багато окремих дрібних заходів, що створюють лише видимість значимості запланованого.

Проблемним є і питання стосовно строку, на який розраховуються загальні плани. Сьогодні вони в ГУБОЗ, УБОЗ і ВБОЗ складаються на півріччя. Автор пропонує складати такі плани на рік, тому що значну частину запланованих заходів необхідно здійснювати тільки у взаємодії з іншими службами ОВС та іншими правоохоронними і контролюючими органами, що вимагає тривалого часу їх узгодження й проведення, і досить часто, сьогодні, їх виконання не завершується після закінчення строку, на який розраховано план. У структурних підрозділах доцільно складати квартальні плани.

До загальних планів автор пропонує включати заходи соціального розвитку колективів, пов'язаних із комплектуванням, кваліфікацією і навчанням персоналу, розвитком нормальних взаємин серед членів колективів, формуванням у них позитивного морально-психологічного клімату, організацію наставництва, прискорення адаптації працівників, поліпшення умов їхньої праці, заходи щодо побуту і відпочинку, соціального захисту працівників.

Доводиться, що складання плану, незважаючи на проведення передпланового аналізу, краще починати “знизу” – зі збору пропозицій підлеглих. Такий підхід до планування надасть можливість мак-

симально задіяти інтелектуальний потенціал колективу, підвищить якість прийнятих рішень і вплине на відповідальність підлеглих

Автором розроблено типову структуру планів і обґрунтовується необхідність врегулювати планування в спеціальних підрозділах БОЗ відомчим нормативним актом.

У підрозділі 2.3. *“Організація як функція управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* йдеться про порядок прийняття управлінського рішення, підбір, розстановку, навчання і інструктаж виконавців, забезпечення їх діяльності та взаємодії, контроль і облік, корегування управлінського рішення в процесі виконання і прийняття нових рішень із метою виконання запланованих чи прийнятих попередніх, оскільки процес управління здійснюється постійно і безперервно. Наголошується, що головне призначення функції організації – домогтися злагодженості всіх дій і елементів системи, раціональної організації праці, застосовуючи прийоми і дії, що забезпечують вплив суб'єкта на об'єкт управління шляхом видання нормативних розпоряджень; визначення обов'язків, прав і відповідальності керівників і виконавців, що не врегульовані законодавством, а закріплені посадовими інструкціями, положеннями.

Автор зазначає, що будь-яка службова діяльність певним чином організується, має взаємозв'язок елементів, тому, пропонує її врегулювати нормативними розпорядженнями, побудованими з урахуванням умов найбільш типових ситуацій. Підкреслюється, що сьогодні ряд недоліків у роботі апарату управління пояснюється саме відсутністю таких регламентів. Використання стандартів і правил – не формалізм, а необхідна умова управлінської роботи. Відомий фахівець у галузі теорії управління Г. Емерсон ще в 1911 р. писав, що при раціональному управлінні є стандартні писані інструкції, при яких кожен працівник знає, яка його роль і обов'язки в спільній справі. *“Підприємство, позбавлене стандартних планових інструкцій, - писав він, - неспроможне до неухильного руху вперед”*.

Доводиться, що в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ перевагу необхідно надавати підготовці комплексних нормативно-правових актів, головною метою яких має бути ліквідація роздробленості, недосконалості відповідних напрямків діяльності, а окремими: а) заміна великої кількості нормативно-правових актів одним або декількома; б) охоплення тих сторін роботи, що взагалі не регулювалися; в) зміна окремих положень з урахуванням нових завдань і досягнень; г) скасування застарілих нормативів чи деяких норм у них. Серед комплексних нормативно-правових актів автор пропонує прийняти новий Закон України *“Про боротьбу з організованою злочинністю”* та нормативно-правовий акт щодо регулювання оперативно-розшукового процесу (Кодекс про оперативно-розшукову діяльність).

Підкреслюється, що в управлінській діяльності значне місце відводиться підготовці і виданню розпоряджень, за допомогою яких забезпечується повсякденна злагодженість у діяльності спеціальних підрозділів БОЗ (вказівки, розпорядження, накази тощо). Насамперед автор пов'язує їх із підбором, розстановкою і навчанням (інструктажем) виконавців, прийняттям рішень і віддачею команд по їх реалі-

зації.

До функції організації автор відносить і стимулювання праці, і пропонує застосовувати такі моральні й матеріальні стимули, при яких у працівників з'являтимуться мотиви сумлінного виконання своїх обов'язків.

У підрозділі 2.4. *“Забезпечення взаємодії і координації в діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* розглядаються форми взаємодії з іншими службами, підрозділами ОВС, іншими правоохоронними і контролюючими органами, населенням. Наголошується, що управління – це діяльність, здійснювана не в соціальному вакуумі, а у визначеному навколишньому середовищі.

Терміном “середовище” автор визначає зовнішню стосовно системи спеціальних підрозділів БОЗ сферу: це сукупність об'єктів, що не входять до функціонуючої системи, але тією чи іншою мірою впливають на неї. Зазнаючи впливу інших систем і середовища, вона і сама впливає на них, активно контактує з ними. Перш за все, із: а) органами досудового розслідування; б) іншими службами, підрозділами ОВС; в) іншими правоохоронними і контролюючими органами; г) населенням.

У пункті 2.4.1. *“Забезпечення взаємодії з органами досудового розслідування”* розглядаються форми взаємодії спеціальних підрозділів БОЗ з органами досудового розслідування.

Автор зазначає, що така взаємодія визначається Кримінально-процесуальним кодексом України і відомчими нормативними актами. Головним суб'єктом взаємодії з оперативним підрозділом виступає слідчий і начальник слідчого підрозділу, на яких покладається обов'язок бути організаторами взаємодії.

Підкреслюється, що взаємодія між цими суб'єктами здійснюється у різних формах, але до найбільш актуальних автор зараховує: складання погодженого плану дій по реалізації оперативних матеріалів та розслідування кримінальних справ; надання спеціальним підрозділам БОЗ інформації про організовані злочинні групи або їх членів, завершені, призупинені чи припиненні кримінальні справи щодо таких осіб.

Робиться висновок, що взаємодія спеціальних підрозділів БОЗ з органами досудового розслідування – це реалізація конкретних нормативно врегульованих положень, поєднання засобів і методів в інтересах кримінального судочинства.

У пункті 2.4.2. *“Забезпечення взаємодії і координації діяльності інших служб, підрозділів органів внутрішніх справ у боротьбі з організованою злочинністю”* автор зазначає, що форми взаємодії з іншими службами, підрозділами ОВС сьогодні мають розпливчатий характер у зв'язку з нечіткою їх нормативно-правовою регламентацією.

Що стосується взаємодії відповідних оперативних підрозділів між собою, то автор розглядає її як своєрідну модель використання негласних сил і заходів, оперативно-технічних засобів, обмін конфіденційною інформацією, проведення спеціальних операцій з урахуванням оперативної обстановки або

оперативно-розшукової ситуації.

Доводиться, що значне місце в управлінській діяльності спеціальних підрозділів БОЗ займає забезпечення координації діяльності всіх служб і підрозділів ОВС, яка здійснюється сьогодні, не завжди успішно і без перешкод. Це пояснюється багатьма причинами, але в першу чергу, відсутністю достатніх повноважень у координаторів. Автор підкреслює, що функція координації виявляється в тих випадках, коли координуючому органу (підрозділу) в оперативному порядку підпорядковані ті підрозділи, яким він адресує впливи, щодо упорядкування дій. Їхні відносини при цьому повинні визначатися відповідними нормативно-правовими актами.

Щоб забезпечити єдність дій координованих, запобігти необґрунтованому вторгненню одних органів (підрозділів) до компетенції інших, уникнути надмірного, часто не заснованого на нормативно-правових актах, впливу одного органу (підрозділу) на інший, автором обґрунтовується необхідність на рівні МВС України: чітко визначити компетенцію органів (підрозділів), спільна діяльність яких постійно узгоджується і розмежувати їх повноваження по відношенню один до одного; передбачити відповідальність за неналежне їх виконання чи порушення однією стороною повноважень іншої сторони. Без таких заходів координація, не заснована на владі, реалізована в “м’якій” формі узгодження, не може бути чітко забезпечена у всіх випадках.

У пункті 2.4.3. *“Забезпечення взаємодії з іншими правоохоронними і контролюючими органами”* зазначається, що боротьба з організованою злочинністю повинна стати пріоритетним напрямком роботи всіх правоохоронних і контролюючих органів. На основі чинного законодавства та практики його реалізації, автор розглядає забезпечення взаємодії спеціальних підрозділів БОЗ з відповідними підрозділами Служби безпеки України, Державною податковою адміністрацією України, Державною митною службою України, прикордонною службою, Національним банком України та пенітенціарною системою.

Звертається увага на те, що проблем у забезпеченні належної взаємодії з цими суб’єктами досить багато. У Законі України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” така взаємодія тільки декларована. Сам процес і форми взаємодії, автор пропонує вирішувати шляхом прийняття міжвідомчих нормативних актів.

Автор підкреслює, що сьогодні зовсім не реалізована можливість за рахунок штатної чисельності ГУБОЗ, або в межах встановленої чисельності апарату міністерств і відомств, за поданням ГУБОЗ вводити посади помічників керівників відповідних міністерств і відомств із питань взаємодії в боротьбі з організованою злочинністю. Такої посади немає і в ГУБОЗ, що негативно впливає на забезпечення взаємодії з іншими міністерствами і відомствами.

У пункті 2.4.4. *“Забезпечення взаємодії з населенням”* автор звертає увагу на те, що найважливіша роль у боротьбі з організованою злочинністю належить державі, але зусилля держави можуть бути успішними тільки при взаємодії з усіма інститутами громадянського суспільства та громадянами. Взає-

модія спеціальних підрозділів БОЗ із населенням може здійснюватися як у гласній, так і негласній формі співробітництва.

Автором пропонується пенсіонерів спеціальних підрозділів БОЗ, вчених у галузі управління і юриспруденції використовувати як консультантів чи радників при підготовці рішень із важливих питань діяльності підрозділу. Великий ефект може дати залучення для цих цілей кафедр вищих відомчих закладів освіти.

Доводиться, що, взаємодіючи з населенням, важливо враховувати, що люди здебільшого негативно ставляться до організованої злочинності, але таке загальне ставлення не завжди збігається з бажанням викрити конкретного злочинця; громадяни у своїй більшості доброзичливо ставляться до роботи правоохоронних органів, але це не означає, що в будь-якому випадку вони їм готові допомогти. Автор пропонує вести правову пропаганду серед населення, готувати його до надання допомоги правоохоронним органам, підвищуючи його правосвідомість. Наголошується, що для радикальної зміни ситуації щодо отримання інформації від населення необхідно вирішити питання про купівлю інформації.

Досліджуючи проблему взаємодії з населенням, автор звертає увагу на необхідність запровадження нових форм отримання інформації від населення. Для цих цілей пропонується зробити кімнати збору інформації з постійними працівниками і необхідною апаратурою, розвивати встановлення телефонів довіри, використовувати новітні технології, серед яких провідне місце посідає мережа Інтернет. За допомогою цієї мережі можливо не тільки отримувати інформацію, але й використовувати можливості спілкування і електронної пошти.

Автор робить висновок, що форми взаємодії спеціальних підрозділів БОЗ із навколишнім середовищем потребують удосконалення. Без такої взаємодії система або зовсім не виконає завдань, що стоять перед нею, або зробить це з великими затратами сил і засобів.

У підрозділі 2.5. *“Контроль та нагляд за діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* розглядаються форми відомчого, внутрішнього й судового контролю та прокурорського нагляду.

Автор підкреслює, що контроль за діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ полягає у спостереженні за їх діяльністю і в перевірці її відповідності управлінським рішенням, забезпечує вплив суб'єкта управління на спеціальні підрозділи БОЗ, виявляє відхилення від управлінських рішень, дозволяє приймати нові рішення, що забезпечують більш успішне функціонування системи, привчає підлеглих до чіткості в роботі і дисциплінує їх.

Звертається увага на те, що за діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ у тій чи іншій мірі здійснюється відомчий, державний, громадський, внутрішній і зовнішній контроль. Але в дисертації увагу зосереджено на відомчому і внутрішньому контролі, які є найбільш частими.

Контроль автор розглядає як владну управлінську функцію, яка впливає на вчинки, діяння учасників спільної праці. Підкреслюється, що владність контролю виявляється у повноваженнях контролю-

ючих органів чи посадових осіб давати контрольованим об'єктам обов'язкові для виконання розпорядження про усунення виявлених недоліків і ставити перед компетентними органами (посадовими особами) питання про притягнення до відповідальності осіб, які винні у виявлених порушеннях.

Доводиться, що під час здійснення контролю необхідно виявляти позитивний досвід роботи з метою передачі (розповсюдження) його в інших підрозділах, регіонах, що сьогодні робиться вкрай рідко.

Підаючи аналізу види контролю, автор поділяє його на попередній, поточний і підсумковий. За обсягом вони можуть бути загальними (охоплюють всі сторони діяльності) і спеціальними (вибірковим), пов'язаним із виявленням окремих видів діяльності, напрямків роботи, виконанням окремих рішень тощо.

Наголошується, що контроль тісно пов'язаний з обліком роботи. Для об'єктивної оцінки боротьби з організованою злочинністю автор пропонує створити Міжвідомчий або Державний банк даних статистичної інформації і переглянути всю систему статистичної звітності. Необхідно вже сьогодні змінити критерії оцінки боротьби зі злочинністю, здійснити доопрацювання форм державної статистичної звітності, яка має відповідати міжнародним стандартам обліку і звітності, необхідно відмовитися від зайвих показників.

Автор підкреслює, що дієвими гарантіями додержання законності в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ є судовий контроль і прокурорський нагляд.

У підрозділі 2.6. *“Досвід США в організації боротьби з організованою злочинністю”* йдеться про систему органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, їх кадрове та інформаційне забезпечення.

Зазначається, що у США боротьбу з організованою злочинністю очолює Міністерство юстиції, до структури якого входять підрозділи, на які покладено боротьбу з організованою злочинністю: ФБР; адміністрація по застосуванню законів про наркотики (АПЗН); служба імміграції і натуралізації (запобігання незаконному ввезенню до країни наркотичних засобів); служба судових виконавців (захист свідків і членів їхніх сімей при розслідуванні справ по організованих злочинах); служба юридичної допомоги, досліджень і статистики. Значну роль у боротьбі з організованою злочинністю відіграє і Міністерство фінансів США, зокрема такі його структурні підрозділи, як секретна служба (розслідування фінансових справ, пов'язаних з організованою злочинністю); служба внутрішніх доходів (виявлення фактів корупції й ухилень від сплати податків); бюро по алкоголю, тютюну і вогнепальній зброї (виявлення порушень законодавства в частині, що стосується виробництва і збуту зазначених товарів). Питаннями боротьби з організованою злочинністю певною мірою займаються митна служба, поштова служба, міністерство праці США, комісія з цінних паперів і бірж, держдепартамент.

У місцевих поліцейських управліннях (відділах) створено спеціалізовані підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю, діяльність яких організована за територіальним і спеціалізованим принципом обслуговування.

Підкреслюється, що цікавим організаційно-управлінським рішенням є посилення взаємодії різних правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю і створення спеціалізованих “ударних сил”. Їх завданням є не координація міжвідомчих дій у боротьбі з організованою злочинністю взагалі (як, наприклад, створений Координаційний комітет в Україні), а ліквідація конкретних організованих злочинних груп. Тому основною формою їхньої роботи є не проведення засідань, а практична оперативно-розшукова і слідча діяльність.

Автор наголошує, що для ефективного ведення боротьби з організованою злочинністю, підрозділи всіх рівнів поліції мають добре організовану розвідувальну службу, основним завданням якої є збір, реєстрація, обробка, оцінка зібраної інформації, прогнозування розвитку організованої злочинності і цілеспрямований розподіл інформаційного матеріалу. Пропонується таку систему інформаційно-аналітичної роботи створити в МВС України.

Розділ 3 “Організаційна структура і робота з персоналом спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю: шляхи удосконалення” складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджено питання структури спеціальних підрозділів БОЗ, штатної чисельності, підбору, підготовки і розстановки персоналу та наукової організації їхньої праці.

У підрозділі 3.1. *“Структура спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* йдеться про те, що структура спеціальних підрозділів БОЗ побудована відповідно до територіального і галузевого функціонування ОВС і на сьогодні не виглядає компактною і відносно незалежною.

Автор визначає ряд її недоліків. По-перше, спеціальні підрозділи БОЗ поки не зайняли належне місце, що відводиться їм у системі інших правоохоронних органів і всередині системи ОВС як у правовому, так і в організаційно-структурному плані, що особливо негативно відображається в нижчих ланках цієї системи. По-друге, внутрішня побудова спеціальних підрозділів БОЗ занадто громіздка. По-третє, структура ГУБОЗ, УБОЗ більше спрямована на управлінську, а не на практичну діяльність. Усе це викликає значні труднощі в оперативному управлінні і відволікає певним чином від виконання основних завдань і функцій.

Наголошується, що в організаційній структурі спеціальних підрозділів БОЗ завжди, з моменту їх створення, існувала одна з основних проблем – це паралелізм у роботі з низкою служб кримінальної міліції. Ця проблема залишається невирішеною і сьогодні, що призводить до певних ускладнень у взаємовідносинах та послаблює взаємодію й координацію між ними.

Автором розроблена і запропонована нова структура ГУБОЗ, яка знаходить уже своє практичне застосування. Запропонована структура відрізняється від нині діючої: скороченням малоефективних структурних підрозділів та їх дублювання одне одного; економічністю персоналу і коштів; компактністю, що підвищує ефективність управління; створенням нових структурних підрозділів, викликаних вимогами сьогодення, та їх спрямуванням на практичну діяльність.

Робиться висновок, що під організаційною структурою управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ необхідно розуміти цілісну сукупність самостійних елементів, що перебувають у різних зв'язках між собою та наділені необхідною компетенцією для здійснення певних управлінських функцій, виконують спільну мету і завдання системи.

У підрозділі 3.2. *“Штатна чисельність персоналу спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* звертається увага на те, що оптимізація штатної чисельності спеціальних підрозділів БОЗ завжди перебуває в полі зору державних органів влади і керівництва МВС України. На сьогодні штатна чисельність атестованого персоналу спеціальних підрозділів БОЗ нараховує 4,5 тис. співробітників. Однозначно відповісти, чи задовольняє така чисельність систему спеціальних підрозділів БОЗ, неможливо.

Наголошується, що визначення загальної кількості персоналу в системі чи її ланці, його професійного і посадового складу – одна з основних складових роботи з персоналом, яка вирішується за допомогою нормування праці. Поки ж епізодичні зміни, які вносяться в штатний розклад, не завжди ґрунтуються на точних, виважених і обґрунтованих розрахунках.

Проблемним є питання про вивчення витрат службового часу на управлінську роботу і здійснення оперативно-розшукової діяльності. Спроба врахувати кожен хвилину робочого часу керівника або оперативного працівника просто нереальна. Разом із тим, автор доводить, що на 75-80% можна визначити показники (критерії), які показують, скільки часу витрачається на виконання основних обов'язків у того чи іншого працівника.

Підкреслюється, що сьогодні оцінка результатів роботи спеціальних підрозділів БОЗ базується головним чином на кількості виявлених та розкритих злочинів, викритих організованих злочинних груп. При цьому не береться до уваги, що собою являють ці злочинні групи, ступінь їх організованості, кількість членів, наявність економічного підґрунтя, тривалість існування, вплив на криміногенну, економічну та загальнополітичну ситуацію в регіоні, державі тощо. Але оцінка діяльності спеціальних підрозділів БОЗ і визначення їхньої штатної чисельності тільки на підставі офіційної статистики, не в повній мірі відображає всю діяльність цих підрозділів, і, звичайно, не може бути об'єктивною при визначенні необхідної кількості персоналу.

Дисертант звертає увагу на те, що оперативний склад спеціальних підрозділів БОЗ часто відволікається від виконання основних функцій для виконання інших, другорядних. Для забезпечення високопродуктивної праці кваліфікованих співробітників і вивільнення їх від виконання другорядних функцій, у штат цих підрозділів пропонується ввести помічників. Обчислення показують, що бажано на 2-3 оперативні працівники ввести посаду 1 помічника, який би виконував технічну та іншу неоперативну роботу. По такому шляху йдуть раціоналізатори й інших країн.

Стосовно подальшої перспективи визначення штатної чисельності персоналу, автор пропонує вирішувати цю проблему поступовим нагромадженням різних методик, що допоможуть створити певні

концептуальні методичні положення та виробити нормативи оптимального навантаження співробітників. У даному дослідженні зроблено лише перший його етап.

У підрозділі 3.3. *“Підбір, підготовка і розстановка персоналу в спеціальних підрозділах по боротьбі з організованою злочинністю”* йдеться про основні вимоги до працівників, рівень їхньої теоретичної і практичної підготовки; вивчення претендента на посаду; навчання персоналу; адаптацію молодих працівників; роботу з резервом на висування; вибори керівників.

Автор звертає увагу на те, що важливим аспектом боротьби з організованою злочинністю на сучасному етапі є залучення до неї кваліфікованих фахівців-економістів. Недостатня кількість фахівців з економіки унеможливорює ефективно викривати злочини у пріоритетних напрямках економіки.

Пропонується підбір персоналу здійснювати, перш за все, серед працівників міліції, які працюють в інших службах і за рівнем підготовки, моральними та діловими якостями придатні для роботи в спеціальних підрозділах БОЗ. Великим кадровим резервом є особи, які звільнилися зі строкової служби в Збройних силах.

Наголошується, що проблемним сьогодні є і процес підготовки фахівців для спеціальних підрозділів БОЗ, яких ніде не готують. Лише в Національному університеті внутрішніх справ готують фахівців, які мають змогу одержати знання з економіки і два дипломи – юриста та економіста, але цього недостатньо. Враховуючи, що кримінальна міліція і спеціальні підрозділи БОЗ виконують споріднені завдання і часто працівники переходять працювати з одного підрозділу до іншого, автор пропонує запровадити загальну спеціалізацію – підготовка фахівців для оперативних підрозділів ОВС, і процес навчання не обмежувати тільки навчальною програмою. У практичних ОВС необхідно чітко організувати роботу наставників та проведення службової підготовки.

Надзвичайно важливим питанням є підбір і розстановка керівників цих підрозділів. Недоліки (упущення) в цій роботі призводять до частої їх зміни, в результаті чого ситуація, як правило, не покращується.

Робиться висновок про необхідність запровадження системи роботи з персоналом, яка передбачає: а) визначення основних вимог до працівників і керівників, рівень їхньої теоретичної і практичної підготовки; б) вивчення якості кожного претендента, особливо на керівну посаду; в) визначення форм і параметрів навчання персоналу та організації їх навчання; г) здійснення роботи з резервом на висування; д) проведення виборів начальників відділень, відділів за участю всіх членів колективу, якими вони будуть керувати.

Підкреслюється, що значне місце в цьому відводиться підрозділам по роботі з персоналом. Однак вони не завжди укомплектовуються підготовленими для цієї роботи фахівцями. Автор пропонує у відомчих навчальних закладах відкрити факультети з підготовки таких фахівців.

У підрозділі 3.4. “Наукова організація праці в спеціальних підрозділах по боротьбі з організованою злочинністю” розглядаються заходи щодо впровадження новел у роботу керівників і раціоналізацію праці всіх інших співробітників, удосконалення діловодства.

Зазначається, що наукова організація праці полягає: а) у розробленні найбільш раціональних форм розподілу праці між окремими працівниками, структурними підрозділами; б) у вдосконаленні управлінської структури; в) у вдосконаленні форм документів і їх уніфікації, процесу документообігу; г) у використанні досягнень сучасної науки і техніки, передового, позитивного досвіду, у механізації і автоматизації управлінської праці, застосуванні оргтехніки; д) у вивченні і впровадженні найбільш раціональних форм стимулювання праці, справедливому винагородженні за працю, підвищенні по службі за результати праці з урахуванням здібностей і кваліфікації працівника; е) у вдосконаленні нормування праці різних категорій працівників та визначенні необхідної чисельності різних категорій працівників; є) у створенні найкращих умов праці, розробленні заходів по соціальному розвитку колективів; ж) у розвитку у працівників сумлінного ставлення до праці; з) у вдосконаленні взаємодії з оточуючим середовищем та ін.

Доводиться, що впроваджувати в працю рекомендації НОП керівник може в три етапи. Перший складають заходи щодо впровадження новел не в працю окремих працівників, а з упорядкування режиму роботи всього підрозділу. Другий етап охоплює організацію праці керівників. Третій включає раціоналізацію праці всіх інших співробітників підрозділу.

Проаналізувавши роботу керівників спеціальних підрозділів БОЗ автор пропонує чітко розмежовувати обов'язки між начальниками і їх заступниками. Близько 20% виконуваних начальниками робіт можна без збитку для справи передати іншим працівникам.

Автор доводить, що наукова організація праці керівників досягається за допомогою впровадження наукових методик у планування і організацію робочого часу, а також раціоналізацією трудових операцій і створенням кращих умов праці. Значне місце в НОП керівників займає процес проведення службових нарад, кількість яких необхідно скорочувати, залучати на них мінімум посадових осіб, скорочувати час їх проведення, призначати наради не на початок, а на кінець робочого дня, коли основну роботу його учасники в цей день виконали. До початку наради готувати проекти рішень.

Робиться висновок про необхідність спрощення та скорочення діловодних операцій, що віднімають у працівників понад 70 % часу. Для вирішення цієї проблеми пропонується: а) наказом МВС України чітко визначити порядок звітності; б) документів, які не використовуються чи мало використовуються, не повинно бути; в) скоротити кількість документів, що готуються; г) удосконалити форми документів; є) впроваджувати трафарети текстів документів.

Наголошується, що наукова організація праці передбачає комплексне і одночасне, по всіх напрямках, впровадження рекомендацій НОП, оскільки всі напрямки перебувають у взаємозв'язку і взаємовідносинах.

Розділ 4 “Нормативно-правове забезпечення управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю” складається з чотирьох підрозділів, у яких розглянуто питання нормативно-правового забезпечення; правотворчої, правозастосовчої і правоохоронної діяльності суб'єктів управління; правового забезпечення їх статусу; організаційно-правового забезпечення міжнародного співробітництва.

У підрозділі 4.1. “Нормативно-правове забезпечення управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю” визначається правова система, яка забезпечує управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ. Автор наголошує, що центральне місце в цій системі посідає Конституція України, яка має вищу юридичну силу і визначає систему органів державного управління.

Правові акти, які безпосередньо використовуються в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ автор поділяє на: а) законодавчі та міжнародно-правові акти; б) кодифіковані законодавчі акти; в) нормативні акти органів державної влади; г) нормативні акти МВС України.

Підкреслюється, що завдання і функції спеціальних підрозділів БОЗ вимагають розгалуженого нормативно-правового регулювання, яке виконує й важливу організаційно-управлінську функцію. Нормативно-правові акти визначають мету, завдання, функції, компетенцію і повноваження спеціальних підрозділів БОЗ, діяльність суб'єкта і об'єкта управління.

Автор наголошує, що нормативно-правове регулювання повинне забезпечувати чіткий розподіл компетенції, повноважень і функцій між спеціальними підрозділами БОЗ МВС України та аналогічними підрозділами СБУ, іншими службами, підрозділами ОВС, правоохоронними і контролюючими органами. Паралелізм у їх роботі тільки заважає досягненню конкретних результатів у боротьбі з організованою злочинністю.

Робиться висновок, що при стрімкому розвитку організованої злочинності нормативно-правове регулювання не може бути старим, консервативним, воно повинне відповідати вимогам сьогодення і випереджувати негативні тенденції її розвитку. У цьому зв'язку автором пропонується ряд змін і доповнень до чинного законодавства України.

У підрозділі 4.2. “Правотворча, правозастосовча і правоохоронна діяльність в управлінні спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю” йдеться про значення, особливості та порядок здійснення правотворчої, правозастосовчої і правоохоронної діяльності суб'єктами управління у цій сфері.

Зазначається, що правотворча, правозастосовча і правоохоронна діяльність, будучи основними складовими нормативно-правового забезпечення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, виступають як юридичні способи зовнішнього вираження і внутрішньої організації управлінської діяльності. Вони спрямовані на організацію виконання конкретними суб'єктами управління своїх повноважень.

Автор погоджується з думкою ряду науковців про те, що відомча нормотворчість і правозастосування являють собою правові форми управлінської діяльності. А всі управлінські рішення, оформлені відповідним чином, є по своїй суті правовими актами нормативного або правозастосовчого (індивідуального) характеру.

Суб'єктами правотворчої, правозастосовчої і правоохоронної діяльності в управлінні спеціальними підрозділами БОЗ автор визначає: Верховна Рада України приймає закони і постанови; Президент України видає укази і розпорядження; Кабінет Міністрів України приймає постанови і видає розпорядження; МВС України приймає і видає рішення, директиви, накази, положення, настанови, інструкції, статuti, розпорядження, вказівки; начальники ГУМВС, УМВС, УМВСТ видають накази, розпорядження, вказівки, інструкції.

Наголошується, що МВС України і ГУБОЗ за допомогою відомчого нормативного регулювання установлюють певні параметри організації діяльності спеціальних підрозділів БОЗ, однак воно не може бути настільки всеохоплюючим і повним, щоб забезпечити і обмежити всю управлінську діяльність ГУМВС, УМВС, УМВСТ щодо управління цими підрозділами.

Доводиться, що механізм управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ регулюють близько сотні нормативно-правових актів, що стосуються тих чи інших сторін управлінської діяльності, і їх система за обсягом встановлених правових норм сама по собі вже перетворилася на важко розв'язувану проблему. Часто труднощі в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ виникають не у зв'язку з відсутністю обов'язкових правил поведінки, а у зв'язку з їх невпорядкованістю, неконкретністю, суперечливістю і ресурсною незабезпеченістю. Правотворча, правозастосовча і правоохоронна діяльність потребує урівноваженого розвитку, а правозастосовчі акти, як і нормативні, мають потребу у певній уніфікації і стандартизації.

У підрозділі 4.3. *“Правове забезпечення статусу суб'єктів управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю”* розглядаються функції і повноваження суб'єктів управління.

Зазначається, що правове забезпечення статусу суб'єктів управління знаходить своє формальне вираження, переважно, у процесі прийняття положень про ОВС та їх підрозділи і здійснюється шляхом нормативно-правового регулювання тих чи інших сторін управлінської діяльності.

Автор підкреслює, що у правових актах, які регулюють управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ, як керуючі ланки виділяються: а) органи управління, до яких відносяться: МВС України, ГУБОЗ, ГУМВС, УМВС, УМВСТ; б) керівники цих органів внутрішніх справ і їхніх підрозділів; в) органи і суб'єкти, що мають право управлінського впливу з визначеного кола питань (колегії, комісії, ради). Крім перерахованих суб'єктів правовими нормами, що регулюють управлінську діяльність, керуються посадові особи апаратів управління. Але вони, беручи особисту участь в управлінському

процесі, до суб'єктів управління не належать, а лише забезпечують прийняття і реалізацію управлінських рішень, діють “від імені і за дорученням” осіб, які мають відповідні повноваження.

Доводиться, що юридична характеристика суб'єктів управління і визначення їх функцій є ключовим питанням для правового забезпечення управління, і слід розрізняти поняття “функції управління” і “функції органу управління”. Адже не всяка дія органів управління є функцією управління, а лише та, що спрямовано на об'єкт управління. Неврегульованість цих питань унеможлиблює розмежування компетенції між МВС і ГУМВС, УМВС, УМВСТ щодо управління спеціальними підрозділами БОЗ. Автор наголошує, що розмежування функцій є реальною потребою управлінського механізму, тому що не можна: по-перше, функції управління спеціальними підрозділами БОЗ здійснювати тільки на рівні центральних органів управління, без участі органів управління на місцях, і, по-друге, надавати вищим і нижчим органам однакові повноваження стосовно одних і тих же об'єктів управління. Зневага специфікою управлінського рівня призводить до негативних наслідків – підміні функцій нижчого органу управління вищим, що знижує здатність МВС і ГУБОЗ до вирішення великомасштабних проблем, а ГУМВС, УМВС й УМВСТ до вирішення комплексного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю на місцях.

Пропонується визначити єдиний підхід до закріплення повноважень посадових осіб, шляхом прийняття посадових інструкцій. Адже у відомчих нормативно-правових актах не визначено, яким наказом (нормативним чи індивідуальним) повинні бути закріплені їхні права й обов'язки. Не встановлено загальний порядок закріплення функціональних обов'язків працівників. Відсутні нормативно встановлені зразки такого роду документів.

У підрозділі 4.4. “Організаційно-правове забезпечення міжнародного співробітництва спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю” визначаються й аналізуються нормативно-правові акти, регулюючі таке співробітництво і форми його здійснення.

Автор зазначає, що з метою боротьби з міжнародною організованою злочинністю держави вступають до багатосторонніх міжнародних угод, що визначають взаємні права й обов'язки учасників, умови, за яких настає дія (чинність) цих прав і обов'язків. Потім починає працювати державно-правова система. В Україні сформувалися деякі напрямки міжнародного співробітництва в боротьбі з організованою злочинністю. Насамперед, це діяльність у рамках: багатостороннього співробітництва; на рівні двосторонніх угод; у рамках юридичних неурядових міжнародних організацій.

Аналізуючи міжнародні угоди автор підкреслює, що сьогодні міждержавний правовий простір формується поки що вкрай повільно і не цілком послідовно. Ще не визначено до кінця, у яких формах необхідно налагоджувати і здійснювати взаємодію у сфері боротьби з організованою злочинністю.

Наголошується, що особливого значення набуває організаційно-правове забезпечення міжнародного співробітництва в межах країн-учасниць СНД. Як позитивний досвід наводиться організаційно-правове забезпечення співробітництва в боротьбі зі злочинністю країн-учасниць Європейського Сою-

зу. Насамперед, це співробітництво поліції і судових органів у рамках Шенгенських угод. Дуже примітним тут є практична відсутність яких-небудь спеціалізованих структур, що відповідають за організацію діяльності в рамках єдиного простору. Разом із тим, досить докладно обговорені широкі повноваження поліцейських органів, які отримали можливість за певних умов переслідувати злочинців за межами власної держави.

Автор доходить висновку про необхідність розроблення і прийняття комплексної міждержавної програми по боротьбі з організованою злочинністю, яка повинна ґрунтуватися на прийнятті загальної міжнародної конвенції по боротьбі зі злочинністю.

ВИСНОВКИ

У висновках згруповано найбільш значущі наукові і практичні результати проведеного дослідження, які мають теоретичне і практичне значення для вдосконалення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України і покращання боротьби з організованою злочинністю. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети, зокрема:

1. Здійснюючи системно-структурний аналіз сучасного стану управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України, розкриваючи його принципи, функції, форми та методи, спеціальні підрозділи БОЗ визначаються як цілісна регульована система, якій властива внутрішня організація, обумовлена специфічною взаємодією елементів, що її утворюють, єдиним процесом управління, наявністю зворотних зв'язків і взаємодій із зовнішнім середовищем.

2. Функціональна структура управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ визначається п'ятьма взаємозалежними, але різними за змістом функціями: 1) інформаційно-аналітичною; 2) плануванням; 3) організаційною; 4) взаємодією і координацією; 5) контролем, здійснення яких потребує певного вдосконалення на всіх рівнях управління, а саме:

- інформаційно-аналітична робота повинна здійснюватися комплексно, з використанням методики роботи з інформацією. Необхідно підвищувати її якість і прогностичну спрямованість; визначити обсяг надання необхідної інформації суб'єктам різних рівнів управління; інтенсивно використовувати технічні можливості і передові технології;

- планування в спеціальних підрозділах БОЗ має розпочинатися з глибокого комплексного аналізу боротьби з організованою злочинністю і пропозицій підлеглих. Загальні плани ГУБОЗ, УБОЗ і ВБОЗ пропонується складати на рік, а в їх структурних підрозділах на квартал;

- з метою упорядкування виконання однотипних функцій пропонується службову діяльність працівників врегулювати комплексними нормативними розпорядженнями, побудованими з урахуванням умов найбільш типових ситуацій;

- для забезпечення належної взаємодії і координації всіх служб, підрозділів ОВС, інших правоохо-

ронних і контролюючих органів, уникнення надмірного, часто не заснованого на нормативно-правових актах впливу одних органів (підрозділів) на діяльність інших, необхідно чітко визначити функції, компетенцію і повноваження органів (підрозділів), спільна діяльність яких постійно узгоджується, і визначити відповідальність за неналежне їх виконання чи порушення однією стороною повноважень іншої сторони. Пропонується в інших міністерствах і відомствах за поданням ГУБОЗ МВС України вводити посади помічників керівників відповідних міністерств і відомств з питань взаємодії в боротьбі з організованою злочинністю. Таку посаду необхідно ввести і в ГУБОЗ. До управлінської діяльності пропонується залучати як консультантів чи радників пенсіонерів спеціальних підрозділів БОЗ, вчених у галузі управління, кафедри відомчих навчальних закладів. Для отримання інформації від населення пропонується зробити кімнати збору інформації з постійними працівниками і необхідною апаратурою, розвивати встановлення телефонів довіри, використовувати новітні технології, серед яких провідне місце посідає мережа Інтернет. Для радикальної зміни ситуації щодо отримання інформації від населення, необхідно вирішити питання про купівлю інформації;

- відомчий і внутрішній контроль за діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ потребує скорочення листування з суб'єктами управління і нормативного врегулювання порядку його здійснення.

Пов'язуючи контроль з обліком, дисертант пропонує створити Міжвідомчий або Державний банк даних статистичної інформації стосовно боротьби зі злочинністю, одночасно переглянувши всю систему статистичної звітності. Необхідно вже сьогодні змінити критерії оцінки, здійснити доопрацювання форм державної статистичної звітності, яка має відповідати міжнародним стандартам обліку і звітності, відмовитися від зайвих показників.

3. Досліджуючи організаційну структуру, дисертант визначає недоліки нині діючої структури і наголошує, що основними її проблемами є паралелізм із низкою служб кримінальної міліції; спеціальні підрозділи БОЗ поки не зайняли належне місце, що відводиться їм у системі інших правоохоронних органів і всередині системи ОВС як у правовому, так і в організаційно-структурному плані, що особливо негативно відображається в нижчих ланках цієї системи; внутрішня побудова спеціальних підрозділів БОЗ занадто громіздка; структура ГУБОЗ, УБОЗ більше спрямована на управлінську, а не на практичну діяльність. Усе це викликає певні труднощі в оперативному управлінні і відволікає певним чином від виконання основних завдань і функцій. Дисертантом запропоновано нову структуру спеціальних підрозділів БОЗ, яка відрізняється від нині діючої і дає можливість: скоротити малоефективні структурні підрозділи і усунути дублювання між ними; раціонально визначити кількість особового складу і зекономити кошти; створити компактні підрозділи, що підвищить ефективність управління ними; створити нові структурні підрозділи викликані вимогами сьогодення.

4. Аналізуючи штатну чисельність персоналу та шляхи її удосконалення, дисертант пропонує ввести посади помічника оперуповноваженого у спеціальних підрозділах БОЗ, що надасть можливість звільнити висококваліфікованих фахівців від технічної та іншої другорядної роботи.

5. Виходячи з аналізу форм і методів роботи з персоналом, спрямованих на підбір, навчання і розстановку персоналу, у першу чергу, керівників, дисертант пропонує: визначити основні вимоги до керівників, рівень їх теоретичної і практичної підготовки; вивчати якості кожного претендента на керівну посаду; визначити форми і параметри навчання цієї категорії працівників, організовувати їх навчання; здійснити роботу з резервом на висування; правильно проводити вибори начальників відділень, відділів за участю всіх членів колективу, якими вони будуть керувати.

6. Суттєвим резервом удосконалення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ є його наукова організація, яку пропонується здійснювати в три етапи. На першому необхідно впроваджувати новели не в роботу окремих співробітників, а в розпорядок дня і режим роботи всього підрозділу. Другий етап передбачає заходи щодо організації праці керівників, спрямовані насамперед, на розмежування обов'язків між начальниками та їх заступниками, раціоналізацію їх праці. Третій включає заходи щодо раціоналізації праці всіх інших співробітників.

7. Потребує подальшого вдосконалення нормативно-правове забезпечення управління діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ. Воно повинне забезпечувати чіткий розподіл компетенції, повноважень і функцій між спеціальними підрозділами БОЗ МВС України та аналогічними підрозділами СБУ, іншими службами, підрозділами ОВС, правоохоронними і контролюючими органами. Паралелізм у їх роботі тільки заважає досягненню конкретних результатів у боротьбі з організованою злочинністю. При стрімкому розвитку організованої злочинності нормативно-правове регулювання не може бути старим, консервативним, воно повинне відповідати вимогам сьогодення і випереджувати негативні тенденції її розвитку. У цьому зв'язку дисертант пропонує ряд змін і доповнень до чинного законодавства України. Серед них прийняття нового Закону України "Про боротьбу з організованою злочинністю".

8. Урівноваженого розвитку потребує правотворча, правозастосовча і правоохоронна діяльність в управлінні спеціальними підрозділами БОЗ. Дисертант визначає, що труднощі в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ часто виникають не у зв'язку з відсутністю обов'язкових правил поведінки, а у зв'язку з їх невпорядкованістю, неконкретністю, суперечливістю і ресурсною незабезпеченістю. Правозастосовчі акти, як і нормативні, мають потребу у певній уніфікації, стандартизації й комплексності.

9. Визначаючи правовий статус суб'єктів управління, дисертант пропонує чітко визначити їх компетенцію і розмежувати управлінські функції між ГУБОЗ МВС та ГУМВС, УМВС, УМВСТ щодо управління спеціальними підрозділами БОЗ. Необхідно відомчим нормативним актом визначити, яким наказом (нормативним чи індивідуальним) повинні бути закріплені права і обов'язки посадових осіб і закріпити зразки такого роду документів.

10. На підставі вивчення зарубіжного досвіду організаційно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю та управління підрозділами, які здійснюють боротьбу з організованою зло-

чинністю пропонується посилити взаємодію різних правоохоронних і контролюючих органів шляхом створення спеціальних “ударних сил”, до яких входили б представники різних відомств. Їх завданням повинна бути не координація діяльності інших служб, підрозділів, а практична оперативно-розшукова і слідча діяльність. Для ефективного ведення боротьби з організованою злочинністю пропонується в МВС України створити систему інформаційно-аналітичної роботи подібну з поліцейською у США, яка дозволяє використовувати усі гласні і негласні можливості по збору інформації, її аналіз і прогнозування розвитку організованої злочинності.

11. Загрозливого стану набуває міжнародна організована злочинність. Але міждержавний правовий простір щодо боротьби з цим явищем формується поки що вкрай повільно і не цілком послідовно. Не визначено до кінця, у яких формах необхідно здійснювати таку взаємодію. Автор пропонує прийняти комплексну міжнародну програму щодо боротьби з організованою злочинністю, яка має ґрунтуватися на прийнятті загальної міжнародної конвенції по боротьбі зі злочинністю. Для країн-учасниць СНД можна прийняти угоду, подібну прийнятій країнами-учасниками Європейського Союзу (Шенгенська угода), яка не передбачає створення яких-небудь спеціальних структур по організації боротьби з організованою злочинністю. Разом із тим, досить докладно передбачено широкі повноваження поліцейських органів, які переслідують злочинців за межами власної держави.

12. Підсумовуючи проведені дослідження, дисертант робить висновки про те, що в управлінні діяльністю спеціальних підрозділів БОЗ МВС України накопичилося чимало проблем. Обумовлених як недоліками нормативно-правового регулювання, так недоліками, породженими труднощами функціонування цих підрозділів, проблемами організаційно-структурного, кадрового, матеріально-фінансового забезпечення їхньої діяльності. Вирішення яких сприятиме посиленню боротьби з організованою злочинністю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1.Грохольський В.Л. Організаційно-правові засади управління спеціальними підрозділами МВС України по боротьбі з організованою злочинністю: Монографія / За заг. ред. О.М. Бандурки. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 312 с.

2.Грохольський В.Л., Платівка В.М., Продаймо С.В., Соломко В.Є. Організаційно-правові засади боротьби з крадіжками вантажів на об'єктах залізничного транспорту: Монографія. – Одеса: Одеський юрид. інститут нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 170 с.

3.Грохольський В.Л., Білий П.М. Тактика і методика затримання правопорушників на об'єктах залізничного транспорту: Навчальний посібник. – Одеса: НДРВВ Одеського інституту внутрішніх справ, 1999. – 56 с.

4.Грохольський В.Л. Реалізація конституційного принципу недоторканності життя в оперативно-розшуковій діяльності // Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – № 1 (спецвипуск). – С. 4-13.

5.Грохольський В.Л. Взаємодія підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з іншими оперативними апаратами, державними органами управління та населенням // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. – 1999. – № 2 (10). – С. 109-116.

6.Грохольський В.Л. До питання реалізації конституційної гарантії недоторканності житла в оперативно-розшуковій діяльності // Актуальні проблеми ОРД: Додаток до “Вісника Луганського інституту внутрішніх справ МВС України”, 2000. - № 1. – С. 40-44.

7.Грохольський В.Л. Реалізація принципу взаємодії з населенням у сфері боротьби з організованою злочинністю // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Збірник наукових статей. – Донецький інститут внутрішніх справ при Донецькому державному університеті, 2000. - № 2. – Ч. 1. – С. 73-76.

8.Грохольський В.Л., Мілашевич А.В., Платіка В.М. Дотримання законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 1. – С. 133-137.

9.Грохольський В.Л. Забезпечення прав, свобод і гарантій людини й громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності підрозділами кримінальної міліції ОВС на транспорті // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 3. – С. 140-143.

10. Грохольський В.Л. Забезпечення законності під час оперативної розробки осіб, підозрюваних у вчиненні злочину // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 3 (т). – С. 34-37.

11. Грохольський В.Л. Поєднання гласних і негласних заходів в оперативно-розшуковій діяльності // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ, 2000. - № 4 (т). – С. 34-38.

12. Грохольський В.Л. Деякі проблеми реалізації конституційних прав, свобод і гарантій людини й громадянина на сучасному етапі // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2001. – № 2. – С. 107-110.

13. Грохольський В.Л. До питання про міжнародне співробітництво в боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2002. – № 3. – С. 17-21.

14. Грохольський В.Л. Історично-правовий огляд створення, розвитку та управління спеціальними підрозділами органів внутрішніх справ по боротьбі з організованою злочинністю //Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2002. – № 4. – С. 57-62.

15. Грохольський В.Л. Державне управління у сфері боротьби з організованою злочинністю // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 1. – С. 31-37.

16. Грохольський В.Л. Загальні тенденції розвитку управління спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2003. – № 22. – С. 80-85.

17. Грохольський В.Л. Форми державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 2. – С. 38–44.

18. Грохольський В.Л. Державне регулювання боротьби з корупцією та організованою злочинністю // Коррупция: региональные и отраслевые тенденции: Сб. науч. статей / Под ред. М. Ф. Орзиха, В. Н. Дремина. – Библиотека журнала “Юридический вестник”. – Одеса: Фенікс, 2003. – С. 66-70.
19. Грохольський В.Л. Нормативно-правове забезпечення боротьби з організованою злочинністю // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2003. - № 24. – С. 103-111.
20. Грохольський В.Л. Принципи державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю // Право і безпека. – Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2003. – Т.2. - № 3. – с. 65-69.
21. Грохольський В.Л. Інформаційно-аналітична робота як функція управління у сфері боротьби з організованою злочинністю в регіоні // Криминогенная ситуация на юге Украины: особенности и проблемы сдерживания: Сб. науч. статей / Под ред. М. Ф. Орзиха, В. Н. Дремина. – Библиотека журнала “Юридический вестник”. – Одесса: Фенікс, 2003. – С. 57-61.
22. Грохольський В.Л. Функції державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 3. – С. 122-127.
23. Грохольський В.Л. Нормативно-правове та організаційне забезпечення міжнародного співробітництва в боротьбі з організованою злочинністю // Право і безпека. – Харків: НУВС, 2003. – Т. 2. - № 4. - С. 102-106.
24. Грохольський В.Л. Організаційна функція в управлінні спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2003. - № 4. – С. 138-144.
25. Грохольський В.Л. Взаємодія підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з іншими службами, підрозділами ОВС, іншими правоохоронними і контролюючими органами в протидії нелегальному обігу наркотичних і психотропних речовин // Науковий вісник юридичної академії МВС України: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2003. – № 1 (13) (спецвипуск). – С. 60-66.
26. Грохольський В.Л. Правотворчість, правозастосування і правоохоронна у сфері управління спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ при НАВСУ. – 2003. – № 3. – С. 33-41.
27. Грохольський В.Л. Правове забезпечення статусу суб’єктів управління спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю// Науковий вісник юридичної академії МВС України: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, 2003. – № 3. – С. 20-27.
28. Грохольський В.Л., Білий П.М. Доктринальні засади щодо Концепції реформування адміністративного права // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр. Вип. 19. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2003. – С. 102-106.
29. Грохольський В.Л. Контроль за діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2004. - № 25. – С. 14-19.

30. Грохольський В.Л. Визначення штатної чисельності персоналу спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2004. - № 1. – С. 37-41.
31. Грохольський В.Л. Наукова організація праці в спеціальних підрозділах по боротьбі з організованою злочинністю // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук. ст. – Донецький інститут внутрішніх справ при Донецькому національному університеті, 2004. – № 1. – С. 233-241.
32. Грохольський В.Л. Організація планування в спеціальних підрозділах по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2004. – № 1. – С. 67 – 74.
33. Грохольський В.Л. Аналіз і прогнозування в діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2004. – № 26. – С. 13-19.
34. Грохольский В.Л., Белый П.М. Кодекс об административных правонарушениях: научно-практический комментарий (издание третье). – Харьков, 2002. – Статьи 185-188¹³, 189-196, 198-212² главы 15.
35. Грохольський В.Л. Актуальні питання щодо забезпечення законності в оперативно-розшуковій діяльності // Теорія оперативно-розшукової діяльності: Наукове видання. – К.: НАВСУ, 2000. – С. 75-80.
36. Грохольський В.Л. Деякі проблеми реалізації конституційних прав, свобод і гарантій людини і громадянина на сучасному етапі // Матеріали наукової конференції “Конституція України – основа модернізації держави та суспільства. 21-22 червня 2001 р., Харків”. Упорядники Ю.М. Грошевий, М.І. Панов. – Харків: Право, 2001. – С. 213 -216.
37. Грохольський В.Л. Деякі аспекти протидії наркобізнесу на сучасному етапі в Україні // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Боротьба з наркобізнесом: проблеми та шляхи їх вирішення”. – Одеський юридичний інститут Національного університету внутрішніх справ, 2002. – С. 6-9.
38. Грохольський В.Л., Жуковська Ж.О. Підбір та підготовка фахівців для оперативних підрозділів ОВС // Актуальні проблеми підготовки кадрів і роботи з персоналом оперативних служб міліції: Тези доповідей міжнародної. наук.-практ. конф. – К.: НАВСУ, 2003. – Ч.1. – С. 146-148.
39. Грохольський В.Л. Правовий і соціальний захист працівників спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ по боротьбі з організованою злочинністю // Захист соціальних прав людини і громадянина в Україні: проблеми юридичного забезпечення: Матеріали наук.-практ. конф. (30.01.2003 м. Київ) / За ред. М.Б. Болотіної. – К.: ”МП Леся”, 2003. – С. 24 – 26.
40. Грохольський В.Л. Організація взаємодії територіальних і транспортних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю // Проблеми взаємодії територіальних і транспортних органів внутрі-

шніх справ у попередженні та розкритті злочинів: Матеріали наук.-практ. конф. (25. 05. 2003 р. м. Львів). – Львівський інститут внутрішніх справ при НАВСУ, 2003. – С. 69 – 74.

41. Грохольський В.Л. Проблеми кримінально-процесуального законодавства в боротьбі з організованою злочинністю // Актуальні проблеми розбудови кримінально-процесуального судочинства в Україні: Матеріали наук.-практ. конф. (26-27. 09. 2003 р. м. Херсон). – Херсонський юридичний інститут НУВС, 2003. – С. 16 – 21.

42. Грохольський В.Л. Координація діяльності різних служб органів внутрішніх справ в боротьбі з організованою злочинністю // Матеріали постійно діючого семінару “Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті” (Одеса, 30 вересня 2003 р.). – Одеський юридичний інститут Національного університету внутрішніх справ, 2003. – С. 22 – 24.

43. Грохольський В.Л. Міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми // Співробітництво держави та громадськості з питань протидії торгівлі людьми: Зб. наук. пр. – К. – Харків: Вид-во НУВС, 2004. – С. 33 – 38.

АНОТАЦІЇ

Грохольський В.Л. Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2004.

Дисертацію присвячено аналізу організаційно-правових проблем управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю. У роботі досліджується зміст, принципи, функції, форми, методи державного і відомчого управління діяльністю спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю; обґрунтовується функціональна структура управління цими підрозділами; аналізується їх організаційна структура; розглянуто роботу з персоналом та наукову організацію їх праці; проаналізовано нормативно-правове забезпечення діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю; розглянуто зарубіжний досвід боротьби з організованою злочинністю.

Ключові слова: управління діяльністю, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю, суб'єкт управління, об'єкт управління, функції, компетенція, повноваження.

Грохольский В.Л. Управление деятельностью специальных подразделений МВД Украины по борьбе с организованной преступностью. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07. – теория управления; административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет внутренних дел. – Харьков, 2004.

Диссертация посвящена анализу организационно-правовых проблем управления деятельностью специальных подразделений МВД Украины по борьбе с организованной преступностью.

В работе исследуются содержание, принципы, функции, формы, методы государственного и ведомственного управления специальными подразделениями по борьбе с организованной преступностью, определены субъекты и объекты управления, прослеживаются этапы создания и становления этих подразделений.

Определяется функциональная структура управления специальными подразделениями по борьбе с организованной преступностью. Рассматривается значение, цели и порядок осуществления информационно-аналитической работы, планирования, организационной функции, взаимодействия и координации, контроля. Описывается опыт США в организации борьбы с организованной преступностью.

В работе рассматривается организационная структура специальных подразделений по борьбе с организованной преступностью и вносятся предложения по ее усовершенствованию, определению штатной численности личного состава, подбору, подготовке и расстановке сотрудников, научной организации их деятельности. Предлагается система работы с личным составом и рассматриваются другие вопросы, имеющие отношение к теме исследования.

В работе исследовано нормативно-правовое обеспечение управления деятельностью специальных подразделений по борьбе с организованной преступностью, особенности правотворческой, правоприменительной и правоохранительной деятельности в управлении специальными подразделениями по борьбе с организованной преступностью. Определяется значение правового обеспечения статуса субъектов управления специальными подразделениями по борьбе с организованной преступностью.

Рассматривается организационно-правовое обеспечение международного сотрудничества в деятельности специальных подразделений по борьбе с организованной преступностью.

Некоторые предложения диссертанта реализованы в проектах таких нормативно-правовых актов как: Уголовно-процессуальный кодекс Украины; внесении изменений и дополнений к законам Украины “Об организационно-правовых основах борьбы с организованной преступностью”, “Об оперативно-розыскной деятельности”, “О борьбе с коррупцией”, “О предотвращении и противодействии легализации (отмыванию) доходов полученных преступным путем”; подготовке нового Положения о ГУБОП МВД Украины и разработке Типового положения о специальных подразделениях по борьбе с организованной преступностью; внесении изменений в организационную структуру ГУБОП МВД Украины; разработке критериев оценки деятельности специальных подразделений БОП.

Наработки диссертационного исследования используются при подготовке учебных программ, лекций и других учебно-методических материалов с целого ряда учебных дисциплин и курсов, при кон-

сультативной работе с курсантами и слушателями, при предоставлении практической помощи специальным подразделениям по борьбе с организованной преступностью.

Ключевые слова: управление деятельностью, специальные подразделения по борьбе с организованной преступностью, субъект управления, объект управления, функции, компетенция, полномочия.

Grokholsky V.L. Administration of activity of special units of MIA of Ukraine in fighting against organized criminality. - Manuscript.

Dissertation for a Doctor degree in jurisprudence, speciality 12.00.07 – Theory of Administration; Administrative Law and procedure; Financial Law. – National University of Internal Affairs. – Kharkov, 2004.

The thesis is devoted to analysis of organizational – lawful problems of administration of MIA special units' activity in fighting against organized criminality. It is investigated the context, principles, functions, forms, methods of state and MIA administration of special units' activity in fighting against organized criminality; it is based the functional structure of administration of units; it is analyzed their organizational structure; it is examined the work with staff and scientific organization of their work; it is examined the lawful providing of special units' activity in fighting against organized criminality; the foreign experience of fighting against it.

Key words: administration of activity, special units' in fighting against criminality, subject of administration, object of administration; functions, competention, obligations.

Відповідальний за випуск – *Комзюк А.Т.*